

V I Lenin

En fransk socialists ärliga stämma

I franska Schweiz där den franskvänliga chauvinismen knappast rasar med mindre kraft än i Frankrike har en ärlig socialists stämma gjort sig hörd. I vår usla tid är detta en verklig händelse. Och det är desto nödvändigare för oss att uppmärksamt lyssna till den, då vi här har att göra med en socialist av typiskt franskt – eller rättare sagt romanskt, då t ex italienarna är likadana – temperament och sinnesstämning.

Det är fråga om en liten broschyr av Paul *Golay*, redaktör för en mindre socialistisk tidning i Lausanne. I denna stad höll författaren den 11 mars 1915 ett föredrag på temat ”Den socialism som dör och den socialism som måste pånyttfödas”, vilket han sedan lät utge som särtryck.*

”Den 1 augusti bröt kriget ut. Under veckorna före detta nu berömda datum och därefter väntade miljoner människor.” Så börjar författaren. Miljoner väntade på att socialismens ledare skulle framlägga resolutioner och deklARATIONER ”för ett mäktigt uppror som med sin stormvind skulle sopa bort de kriminella regeringarna”. Men miljonernas förväntningar sveks. Vi försökte, skriver Golay, ”som goda kamrater” rättfärdiga socialisterna ”med att kriget kom så blixtnabbt och lömskt”, med att de var dåligt informerade, men dessa rättfärdiganden tillfredsställde oss inte. ”Vi var missmodiga, som om vårt samvete doppats i dubbelhetens och lögnens dyga vatten.” Redan härav kan läsaren se att Golay är uppriktig. En i vår tid nästan ovanlig kvalitet.

Golay minns proletariats ”ärofulla revolutionära arv”. Helt medveten om att ”varje situation kräver riktiga och mot den svarande handlingar”, påminner han: ”Exceptionella situationer nödvändiggör exceptionella åtgärder. Starka sjukdomar kräver starka läkemedel.” Han påminner om ”kongressbeslut”, ”som vänder sig direkt till massorna och väcker dem till revolutionära och upproriska handlingar”. Därefter följer citat ur motsvarande ställen i Stuttgart- och Baselresolutionerna. Och författaren understryker att ”dessa olika resolutioner inte rymmer några resonemang om försvars- och angreppskrig och följaktligen inte några förslag om en särskild nationalistisk taktik som avviker från de allmänt erkända grundprinciperna”.

Kommen till detta ställe övertygas läsaren om att Golay inte bara är en uppriktig, utan också en övertygad, hederlig socialist. En direkt exceptionell kvalitet hos de kända ledarna för Andra internationalen!

... Proletariatet gratulerades av militärbefälhavarna och den borgerliga pressen prisade varmt återuppståndelsen av vad den kallar ’nationalsjälen’. Denna återuppståndelse kostar oss tre miljoner lik.

Och ändå hade arbetarnas organisation aldrig haft fler betalande medlemmar, aldrig hade det funnits ett sådant överflöd av parlamentsledamöter eller en så utmärkt organiserad press. Aldrig hade heller en nedrigare händelse inträffat, mot vilken man skulle gjort uppror.

Under så tragiska förhållanden, då det handlar om miljoner människors existens, är inte bara alla revolutionära handlingar tillåtna, de är legitima. De är mer än legitima, de är heliga. Proletariatets bjudande plikt krävde att man försökte göra det omöjliga för att rädda vår generation från de händelser som översvämmar Europa med blod.

Men ingen energisk handling ägde rum, inga försök till revolt eller upproriska handlingar ...

---

* Paul Golay, *Le socialisme qui meurt et le socialisme qui doit renaitre*, Lausanne 1915, 22 sidor, pris 15 centimes. Kan köpas hos ”Grutkens” administration, Maison du Peuple, Lausanne.

... Våra kritiker skriker om socialismens bankrutt. De förhastar sig. Och vem skulle likväl våga hävda att de har helt fel? Vad som dör i detta ögonblick är inte socialismen, utan en art av socialism, en utspädd socialism, utan idealismens anda, utan passion, med kulmagade tjänstemannamåner och en familjefaders allvarsamhet, en socialism utan djärvhet, utan dårskap, en älskare av statistiken, upp till öronen sysselsatt med vänskapliga överenskommelser med kapitalismen, en socialism som endast är upptagen med reformer och som sålt sin förstfödsörätt för en grynvälling, en socialism som för bourgeoisin framträder som reglerare av folkets otålighet, en typ av automatisk broms för djärva proletära handlingar.

Just denna socialism, som hotade förgifta hela internationalen, är i viss utsträckning ansvarig för den kraftlöshet vi klandras för.”

På andra ställen i broschyren talar Golay direkt om den ”reformistiska socialismen” och ”opportunisten” som en förvrängning av socialismen.

Då Golay talar om denna förvrängning, erkänner proletariatets ”gemensamma ansvar” i alla krigförande länder, understryker att ”detta ansvar faller på de ledare massorna visat förtroende och som de väntade parollerna ifrån”, tar han helt riktigt den tyska socialismen som modell, ”som var bäst organiserad, bäst utformad, mest genomsyrad av doktriner” och visar dess ”numerära styrka, dess revolutionära svaghet”.

”Besjälad av revolutionär anda, hade den tyska socialdemokratin kunnat bjuda de militaristiska företagen tillräckligt bestämt och fast motstånd för att längs denna enda räddningsväg kunna få med sig övriga proletariat i Centraleuropa.

... Den tyska socialismen hade stort inflytande i internationalen. Den kunde göra mest. Av den väntade man en maximal ansträngning. Men numerären är ingenting om den individuella energin är paralyserad av en alltför sträng disciplin eller om ’ledarna’ använder sitt inflytande för att erhålla så små ansträngningar som möjligt. [Andra delen av meningen är lika sann som den första är oriktig: disciplin är ju utmärkt och nödvändig – t ex partidisciplin som utesluter opportunister och motståndare till revolutionärt handlande.] Det tyska proletariatet lyssnade på grund av sina ansvariga ledare till militärkamarillan ... andra delar av internationalen skrämdes och uppträdde likadant: i Frankrike ansåg två socialister det nödvändigt att ingå i den borgerliga regeringen. Och på så sätt anslöt sig några månader efter den högtidliga deklarationen på en kongress om att socialisterna anser det som ett brott att skjuta på varandra miljoner arbetare till trupperna och började fullborda detta brott med sådan ståndaktighet, med sådant engagemang att den kapitalistiska bourgeoisin och regeringen flera gånger gav dem sitt erkännande.”

Men Golay inskränker sig inte till att skoningslöst brännmärka den ”döende socialismen”. Nej, han uppvisar en fullständig förståelse för vad som framkallat detta döende och för vilken socialism som måste avlösa den döende. ”Arbetarmassorna i varje land utsätts i viss grad för inflytande av idéer som sprids i borgerliga kretsar.” ”Då Bernstein formulerade ett slags demokratisk reformism som han kallade revisionism”, ”nedgjorde” Kautsky ”honom med lämpliga texter”. ”Sedan partiet räddat ansiktet, fortsatte det likväl sin ’realpolitik’. Det socialdemokratiska partiet blev vad det nu är. Organisationen är utomordentlig. Kroppen är mäktig, men anden har övergivit den.” Inte bara den tyska socialdemokratin utan också alla sektioner av internationalen ådagalägger samma tendenser. ”Det växande antalet funktionärer” får vissa följder; man intresserar sig endast för att partikontingenterna är riktiga; strejker ser man ”som manifestationer med syfte att nå nya avtal” med kapitalisterna. Man vänjer sig vid att förknippa arbetarnas intressen med kapitalisternas, ”underordna arbetarens öde under själva kapitalismens”, ”man önskar en starkare utveckling av ’sin’ ’nationella’ industri till förfång för den utländska”.

R Schmiedt, ledamot av tyska riksdagen, har skrivit i en artikel, att det är förmånligt också för kapitalisterna om arbetsvillkoren regleras av fackföreningarna, ty en sådan reglering ”inför

ordning och stabilitet i det ekonomiska livet”, ”underlättar kapitalisternas beräkningar och motverkar illojal konkurrens”.

”Sålunda borde”, utropar Golay då han citerar dessa ord, ”fackföreningsrörelsen sätta en ära i att stabilisera kapitalisternas profiler! Socialismens mål skulle alltså vara att inom det kapitalistiska samhällets ramar kräva ett maximum av fördelar förenliga med den kapitalistiska regimens existens? Om det är så, står vi inför ett förnekande av alla principer. Proletariatet strävar inte efter att stärka det kapitalistiska systemet, inte efter att erhålla minimala betingelser för lönarbetet, utan efter att avlägsna den privata äganderättens system och förinta lönarbetet.

... Sekreterarna i de stora organisationerna blir viktiga personer. Och i den politiska rörelsen åtnjuter deputerade, läkare, skriftställare, advokater, alla, som samtidigt med sitt vetande bidrar med en viss personlig ambition, en sådan ställning, som ibland utgör en direkt fara.

Fackföreningarnas mäktiga organisation och deras solida kassor har utvecklat en korporativ anda hos medlemmarna. En av de negativa sidorna hos fackföreningsrörelsen, reformistisk till sin kärna, är att den förbättrar lönarbetarnas läge skiktvis, ställer några högre än andra. Detta raserar den grundläggande enheten och skapar hos dem som står högst en ängslig anda, som ibland får dem att frukta en ’rörelse’ som kunde bli ödesdiger för deras ställning, för deras kassor, för deras resurser. På så sätt skapas ett slags uppdelning mellan olika uppe r av proletariatet, grupper som skapats på konstlad väg genom fackföreningarnas eget handlande.”

Detta är naturligtvis inget argument mot starka organisationer, säger författaren, som antagligen förutser grälsjuka anmärkningar från en viss typ av ”kritiker”. Det bevisar bara att det fordras ”själ” och ”entusiasm” i organisationerna.

”Vilka särdrag måste känneteckna morgondagens socialism? Den kommer att vara internationell, oförsonlig och upprorisk.”

”Oförsonlighet är styrka”, säger Golay med rätta och inbjuder läsaren att kasta en blick på ”doktrinernas historia”. ”När har de varit inflytelserika? När de var tämjda av makten eller då de var oförsonliga? När förlorade kristendomen sitt värde? Var det inte då Konstantin lovade den inkomster och i stället för förföljelserna och vilddjuren föreslog den hovlakejernas galonerade klädnad?...

En fransk filosof har sagt: döda idéer är välklädda idéer som saknar bitterhet och djärvhet. De är döda, emedan de cirkulerar allmänt och är en del av det intellektuella bagaget i filistrarnas stora armé. Kraftfulla idéer är de som stöter och framkallar skandal, väcker missnöje, vrede, retar en del och väcker entusiasm hos andra.” Författaren anser det nödvändigt att påminna dagens socialister om denna sanning, då dessa mycket ofta saknar all ”glödande övertygelse: inte tror på någonting, inte på reformer som kommer för sent, inte på en revolution som inte kommit”.

Oförsonlighet, beredvillighet till uppror ”leder inte alls till drömmier, utan tvärtom till handlingar. En socialist skall inte försmå någon aktionsform. Han förmår finna nya, i enlighet med ögonblickets krav och betingelser ... Han kräver omedelbara reformer och uppnår dem, inte genom tvistande med motståndaren, utan rycker till sig dem som eftergift från bourgeoisin, vilken fylls av skräck inför massans totala entusiasm och djärvhet.”

Efter Plechanovs, Kautsky & Co:s skamlösa förvrängning av marxismen och skändande av socialismen känns Golays broschyr i sanning uppfriskande. Man måste endast anmärka mot två följande brister hos honom.

För det första delar Golay med majoriteten romanska socialister, utan undantag ens för de nuvarande guesdisterna”, en något ouppmärksam inställning till ”doktrinen”, dvs till socialismens teori. Han har en viss förutfattad mening om marxismen, som kan förklaras, men inte rättfärdigas, av det nuvarande herraväldet för en elakartad karikatyr av marxismen hos

Kautsky, i Die Neue Zeit och hos tyskarna överhuvudtaget. Den som i likhet med Golay inser nödvändigheten av den reformistiska socialismens död och den revolutionära, ”upproriska” socialismens *pånyttfödelse*, dvs som förstår upprorets nödvändighet, som propagerar för det, som är i stånd att seriöst förbereda sig till det och att förbereda det, står *i handling* tusen gånger närmare marxismen än de som kan herrens ”texter” utantill, och som nu sysslar med att (i t ex Die Neue Zeit) rättfärdiga socialchauvinism av alla slag – inklusive det slag som kräver att man nu ”försonas” med den chauvinistiska centralkommittén (”Vorstand”) och inte ”minns det förgångna”.

Men hur ”mänskligt” begriplig Golays ringaktning för marxismen än är, hur mycket han här kan urskuldats och hur mycket skuld som än faller på en döende och *redan död* riktning bland de franska marxisterna (guesdisterna), så är det ändå fråga om skuld. Världens största befrielseörelse av den förtryckta klassen, historiens mest revolutionära klass, är omöjlig utan en revolutionär teori. Den kan man inte hitta på, den växer fram ur totaliteten av den revolutionära erfarenheten och det revolutionära tänkandet i världens alla länder. Och en sådan teori *växte fram* under 1800-talets andra hälft. Den kallas marxism. Det är omöjligt att vara socialist, att vara revolutionär socialdemokrat utan att samtidigt efter förmåga delta i utarbetandet och tillämpningen av denna teori, och i våra dagar i den skoningslösa kampen mot Plechanovs, Kautsky & Co:s deformerings av den.

Ouppmärksamheten mot teorin leder Golay till en rad oriktiga eller ogenomtänkta utfall mot t ex centralismen eller disciplinen i allmänhet, mot ”den historiska materialismen” som påstås vara otillräckligt ”idealistisk” osv. Härav kommer sig också den förbluffande bristande konsekvensen ifråga om parollerna. Exempelvis är kravet på att socialismen skall bli ”upprorisk” fyllt av djupaste innehåll och utgör den enda korrekta tanke, utan vilken alla fraser om internationalism och revolutionär anda, om marxismen, bara är rena dumheter och än oftare hyckleri. Men denna idé, idén om inbördeskriget, måste utvecklas, göras till en central punkt i taktiken. Golay nöjer sig emellertid med att ha *uttalat* den. Det är väldigt mycket ”i dessa tider”, men det är otillräckligt med tanke på de krav proletariats revolutionära kamp ställer. T ex formulerar Golay frågan om revolution som ”svar” på kriget så att säga snävt. Han tar inte hänsyn till att även om man inte lyckades *besvara* kriget med revolution, så har själva kriget börjat lära och lär nu massorna revolutionen genom att skapa en revolutionär situation, fördjupa och utvidga den.

Den andra bristen hos Golay illustreras bäst av följande resonemang i hans broschyr:

”Vi anklagar ingen. Internationalen behöver, för att pånyttfödas, att en anda av broderskap besjälar alla dess sektioner; men vi måste klart säga ut att inför den högsta uppgift den kapitalistiska bourgeoisin ålade den i juli och augusti 1914 utgjorde den reformistiska, centraliserande [?] och hierarkiska socialismen en ömklig syn.”

”Vi anklagar ingen.” Häri ligger ert misstag, kamrat Golay! Ni har själv erkänt att den ”döende socialismen” är förknippad med borgerliga idéer (dvs när och stöds av bourgeoisin), med en bestämd idéströmning inom socialismen (”reformismen”), med bestämda skikts intressen och speciella ställning (representanter i parlamentet, ämbetsmän, intellektuella, vissa välbeställda skikt eller smärre grupper av arbetare) osv. Härav följer *med nödvändighet* en slutsats som ni inte drar. Fysiska personer ”dör” en så kallad naturlig död, men *idépolitiska* strömningar *kan inte dö så*. På samma sätt som bourgeoisin inte dör förrän den störtas, dör inte en strömning som när och stöds av bourgeoisin, som uttrycker intressena hos den lilla gruppen av intellektuella och arbetarklassens aristokrati som trätt i förbund med bourgeoisin, förrän man ”dödar” den, dvs störtar den, berövar den *varje* inflytande på det socialistiska proletariet. Denna strömning är stark just på grund av sina förbindelser med bourgeoisin,

den har tack vare de objektiva betingelserna under den "fredliga" epoken 1871-1914 blivit ett slags kommenderande, parasitärt *skikt* inom arbetarrörelsen.

Här måste man inte bara "anklaga", utan också ringa i stormklockan, skoningslöst avslöja, störta, "avsätta" detta parasitära skikt, rasera *dess* "enhet" med arbetarrörelsen, ty en sådan "enhet" innebär i sak proletariats enhet med den nationella bourgeoisin och *splittring* av det internationella proletariats enhet mellan lakejer och splittring av revolutionärer.

"Oförsonlighet är styrka" säger Golay med rätta och kräver att den "socialism som måste pånyttfödas" skall vara oförsonlig. Men är det inte bourgeoisin likgiltigt om proletariats försonar sig *direkt* med den, eller *indirekt*, med hjälp av dess anhängare, försvarare och agenter *inom* arbetarrörelsen, dvs opportunisterna? Det senare är t o m *fördelaktigare* för bourgeoisin, ty det ger den ett fastare inflytande på arbetarna!

Golay har tusen gånger rätt i att det finns en döende socialism och en socialism som måste pånyttfödas, men detta döende och denna pånyttfödelse utgörs just av en skoningslös kamp mot den opportunistiska strömningen, och inte bara en idékamp, utan också ett fjärmande ur arbetarpartierna av denna vanskapliga missbildning, utslutning ur organisationerna av vissa bestämda representanter för denna för proletariats främmande taktik, en fullständig brytning med dem. De kommer inte att dö, vare sig fysiskt eller politiskt, men arbetarna kommer att bryta med dem, knuffa ned dem i den dyngpöl bourgeoisins tjänare utgör och med det exempel deras förruttnelse ger fostra en ny generation eller snarare proletariats nya arméer, i stånd till uppror.

Kommunist nr 1-2, 1915

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 27, s 5-13